

Nr 309.

Av herr **Ljunggren m. fl.**, *angående åvägbringande av en opartisk undersökning rörande systembolagens samt aktiebolaget vin- & spritcentralens och deras respektive dotterbolags hittills utövade verksamhet.*

Då svenska folket efter en intensiv agitation förmåddes att, tvekande och halft motvilligt, tills vidare acceptera det nu gällande systemet för alkoholdryckers försäljning här i landet, så skedde det under tilltro till uppriktigheten av den motivering, varmed de nya förslagen framställdes. Denna motivering gick inför den nykterhetsvänliga allmänheten främst ut på, att det privata intresset skulle avkopplas och folket genom denna åtgärd, i samband med mer eller mindre sinnrikt uttänkta restriktioner, successivt "avvänjas" från den allt annat än samhällsgagneliga spritkonsumtionen.

Även en del principiella förbudsvänner övertalades genom dessa förespeglningar att medverka, under det andra varnade för tilltro till danaernas erbjudna skänker. Den erfarenhet, som sedan dess vunnits, har gett denna senare uppfattning i allt väsentligt rätt. Både med privatintressets avkoppling och med "avvänjningen" har systemet näppeligen hållit ord, låt vara att vissa sidor av den mest i ögonen fallande alkoholismen i någon mån påverkats på ett sätt, som kan väcka tillfredsställelse. Den alltjämt stegrade konsumtionen av rusdrycker visar emellertid, att det nuvarande systemet ingalunda är ägnat att avvänja vårt folk från drykessederna. Den vållar år efter år en ekonomisk belastning, tyngst drabbande de ekonomiskt svagare samhällslagren, en belastning som motverkar de välståndsskapande faktorerna i landet, den vållar därmed och på annat sätt sociala skadeverkningar, som i högst ringa grad motvagas av på vissa platser obetydligt sjunkande fyllerisiffror, vilka för övrigt med hänsyn till den mildhet, varmed i vårt land drykenskap plägar beivras, äro högst missvisande vid jämförelse med länder, där strängare praxis råder.

Vad de privata intressena angår, ha visserligen vissa sådana borteliminerats, men, som det synes, i stor utsträckning till förmån för andra privatintressen. Väl har ett stort monopolbolag med vitt utgrenade avläggare uppsugit enskilda företag, men å andra sidan har en högst väsentlig del av de väldiga inkomster, som denna landets bedrövligt nog trots annars tryckta tider mest blomstrande affär inbringat, i själva verket hamnat hos tusentals enskilda, som därigenom

blivit intresserade i det nuvarande systemets fortsatta bestånd och blomstring, under det att denna verksamhets syfte borde vara att vinna allt mindre utbredning. Privatintresse har skapats på mångahanda sätt — genom en överdrivet stor här av funktionärer, genom slösande omkostnadskonto och för övrigt genom villkoren för överlåtna rättigheter m. m. — man måste givetvis antaga, att allt detta skett under lagliga eller åtminstone förment lagliga former — det är ingalunda meningen att insinuera, att några oegentligheter i detta ords kriminella betydelse skulle ha ägt rum. Men denna utveckling är icke desto mindre ur både ekonomisk och socialpolitisk synpunkt osund och i strid mot de grunder, på vilka folkets representanter förmåddes medverka till systemets legalisation.

Det torde icke finnas någon affär i vårt land, som arbetat med ett så oerhört officiellt omkostnadskonto som denna. Det har i en nyligen publicerad skrift konstaterats, att "systembolagens årliga kostnader uppgå till trettio miljoner kronor, av vilka drygt hälften kunde inbesparas". Dess monopolställning, dess kolossala bruttointäkter och, som det tyckes, frånvaron av möjlighet till en tillräckligt ingående offentlig kontroll har vållat detta. Staten har visserligen genom stadgat inflytande både på styrelse och revision sökt vinna nödig kontroll, men det synes vara ovisst, om denna kontrollmöjlighet, sådan den för närvarande föreligger, kan sträcka sig till alla de detaljer, som utöva väsentlig inverkan på resultatet av den stora koncernens verksamhet.

Det synes därför vara en ofrånkomlig nödvändighet, att offentlighetens ljus får falla över hela denna utveckling. Man riskerar annars, att legender uppstå i ena eller andra riktningen, men i intetdera fallet i sanningens och landets intresse.

Riksdagens första kammare har för snart tre år sedan för sin del begärt en sådan klarhet genom en opartisk undersökning, anordnad av Kungl. Maj:t. Någon sådan har emellertid icke kommit till stånd.

Det förefaller, som om det borde ligga i allas och icke minst i de ifrågavarande företagens intresse att så äntligen sker.

Oberoende av vilken åsikt man har om de för samhället bästa metoderna att bekämpa dryckenskap och dryckesseder torde man kunna vara ense om de synpunkter, som här ovan gjorts gällande.

Vi föreslå därför,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att en opartisk undersökning genom kunniga, erfarna och av de ovannämnda ekonomiska företagen otvivelaktigt oberoende personer, helst ur olika politiska partier, måtte föranstaltas angående systembolagens samt aktiebolaget vin- och spritcentralens och deras respektive dotterbolags hittills utövade verksamhet i syfte att vinna klarhet över frågan, i vad mån denna verksamhet motsvarat det ekonomiska och sociala syfte,

som utgör den självklara och underförstådda förutsättningen för statens nuvarande ställning till ifrågavarande företag; ävensom att för riksdagen måtte framläggas resultatet av en sådan undersökning.

Stockholm den 21 januari 1926.

<i>Elof Ljunggren.</i>	<i>Eskils Hans Hansson.</i>	<i>P. Bergström</i> i Bäckland.
<i>Jones Erik Andersson</i> i Ovanmyra.	<i>A. W. Lundén.</i>	<i>Ernst Göranson.</i>
<i>Eric Björnberg.</i>	<i>Carl Bodén.</i>	<i>Ernst Lundgren.</i>
<i>P. Ödström.</i>	<i>Emil Gustafson.</i>	<i>Gustaf Olsson</i> i Ramsta.
<i>E. Gust. Olsson</i> i Broddbo.	<i>Ewald Lindmark.</i>	<i>Oscar Carlström.</i>
<i>Carl Björling.</i>	<i>A. Danielsson.</i>	<i>Johan Olofsson.</i>
<i>O. E. Sandberg.</i>	<i>L. Aug. Schill.</i>	<i>Anton Svensson.</i>
<i>Hjalmar Svensson.</i>	<i>Sven Olsson.</i>	<i>Albert Johansson.</i>

I motionens syfte instämmer

C. O. Johanson.